

Violinistka Lana Trotojšek, prejemnica nagrade Prešernovega sklada 2021

Nagrada Prešernovega sklada je s Prešernovo nagrado vred najvišje priznanje Republike Slovenije za vrhunske dosežke v umetnosti, ki jo umetnikom podeljujejo že od leta 1962. Prejemnica nagrade Prešernovega sklada za leto 2021 je med drugimi violinistka Lana Trotojšek, ki trenutno živi in ustvarja v Londonu. Zdaj že mednarodno uveljavljena glasbenica je s solističnim debijem leta 2012, ko je pod taktirko dirigenta Valerija Gergijeva nastopila z orkestrom Marijinega gledališča iz Sankt Peterburga, vstopila na eminentne glasbeno-umetniške odre sveta, od londonskega Wigmore Hall do dunajske koncertne hiše. Z leta 2006 ustanovljenim Greenwich Trio, v katerem sodeluje z violončelistko Heather Tuach (v prvotni zasedbi je vrsto let igral Stjepan Hauser, spomnimo se ga iz zasedbe 2Cellos) in pianistko Yoko Misumi, je posnela več zgoščenk in prejela številne nagrade, kot enega od največjih dosežkov pa je treba zagotovo izpostaviti izvedbo vseh desetih Beethovnovih violinskih sonat, ki jih je v sodelovanju s pianistko Mario Canyigueral v počastitev skladateljevega rojstva pripravila in izvedla v treh večerih lanskega Festivala Ljubljana. Kritiki v mednarodnem prostoru v njeni igri prepoznajo in cenijo predvsem njen prečiščeni zven, muzikalni smisel za fraziranje in brezhibno intonacijo. Svojo poustvarjalno dejavnost Lana Trotojšek dopolnjuje s predajanjem znanja na obeh izobraževalnih ustanovah v Londonu in Ljubljani, kjer je tudi sama vrsto let pridobivala znanje.

Fotografija: Marco Borggreve

● **Kdaj in kje so vaši začetki poti v glasbeni umetnosti in kdaj ste se odločili, da boste vanjo vstopili tudi kot profesionalna glasbenica?**

Violino sem se začela učiti pri štirih letih. Ker sta starša glasbenika in sem bila od začetka obdana z glasbo, nisem nikoli pomislila, da se z glasbo ne bi ukvarjala. Tako da odločitev ni bila nenadna. V sebi sem od nekdaj vedela, da bom glasbenica.

● **Kdo je v tem času – in morda še vedno – najbolj vplival na vaše življenje, umetniško zorenje?**

Pri mojem umetniškem razvoju so najbolj vplivali nekateri moji profesorji ter legendarni glasbeniki. Pri 17 letih sem prvič odšla na mednarodni mojstrski tečaj violine v Dartington (Velika Britanija), vodil ga je virtuoz Ruggiero Ricci. Čeprav se je tega tečaja udeležilo mnogo izvrstnih mladih violinistov, je

povabil mene v svoj razred na Mozarteum v Salzburgu. To je bil eden najpomembnejših dogodkov v mojem razvoju, saj se do takrat nisem še čisto zavedala svojih vrlin pri igranju violine in zakaj pravzaprav to počnem. Vzporedno z Mozarteumom sem obiskovala Akademijo za glasbo v Ljubljani pri Volodji Balžalorskem, ki me je skrbno vodil kar 12 let. V Londonu sem med študijem na glasbenem kolidžu Trinity in Kraljevem kolidžu prišla v stik z legendarnimi glasbeniki, kot so Ivri Gitlis, Ida Haendel, Bernard Greenhouse ter Menahem Pressler. Takšna izpopolnjevanja in izkušnje so zelo vplivali na moj razvoj, tako kot pozneje sodelovanja z glasbeniki, kot so Valerij Gergijev, Jurij Bašmet, Gianandrea Noseda, Sergej Krilov, Tan Dun ...

● **Kje črpate navdih in energijo za številne uspešne umetniške projekte, ki ste se jih lotili?**

Energijo črpam iz ljubezni do glasbe, strasti do tega, kar počnem. Vodi me močna želja po nastopanju in novih projektih. Navdih včasih dobim ob poslušanju izjemnih posnetkov legendarnih glasbenikov in tudi od kolegov, s katerimi sodelujemo. Med sabo se spodbujamo. Seveda je včasih težko, še posebej zdaj, med pandemijo. Koncerti se odpovedujejo, ti pa so glavni vir motivacije za glasbenika.

● **Sta vam katero obdobje in skladatelj še posebej ljuba?**

Vedno mi je najbolj ljub skladatelj tisti, ki se mu trenutno posvečam. Zadnjih nekaj let sem se posebej posvetila Ludwigu van Beethovnu. Seveda sem poleg njega izvajala tudi skladbe drugih skladateljev. Vendar me je Ludwig okupiral s svojimi desetimi sonatami za violino in s svojim koncertom. Poleg tega sem veliko izvajala

njegova komorna dela; klavirski trii, kvarteti in kvinteti. Detajli v njegovi glasbi, ki jih je treba izdelati, nasprotujoči si karakterji in globina njegove glasbe zahteva predanost. Johann Sebastian Bach pa je vedno ob meni, ne glede na drugi repertoar.

● **Sodelovali ste že s številnimi uglednimi glasbeniki, dirigenti in orkestri. Katera sodelovanja so se vam najbolj vtisnila v spomin in zakaj?**

Eden od prvih najpomembnejših koncertov je bil nastop z Valerijem Gergijevim in orkestrom Mariiinskega gledališča. Nastopila sem z violinskim koncertom Sergeja Prokofjeva št. 1. To je bil moj prvi solistični nastop z orkestrom takega kalibra, koncert pa sem z orkestrom izvajala prvič. Imeli smo samo eno vajo, na dan koncerta, tik pred koncertom. Na ta dosežek gledam kot velik uspeh, saj sem se takrat prvič znašla v taki situaciji. Vendar je bilo enako tudi z Londonskimi simfoniki, Kraljevim filharmoničnim orkestrom itd. Koncertov z eno vajo sem zdaj vajena in so mi v izziv. Poleg tega pa se ob tovrstnem muziciranju pojavljata spontanost in sveža interpretacija. Najpomembnejše je pa vendarle, da sta solist in orkester že sama maksimalno pripravljena.

● **Kaj vam je še kot mladi violinistki pomenila študentska Prešernova nagrada Univerze v Ljubljani in kaj vam kot vrhunski glasbenici pomeni letošnja nagrada Prešernovega sklada?**

V veliko čast mi je, da sem dobitnica letošnje nagrade Prešernovega sklada. Vendar je res nikoli nisem pričakovala in je prišla kot veliko presenečenje. Ta nagrada je lepa priložnost, da se za trenutek ustavim in pogledam, kaj vse mi je v preteklih letih uspelo narediti. Z vsem srcem se lotevam svojih projektov, z resnostjo pripravljam na koncerte. Pa vendar si ne morem pomagati, sem zelo kritična do sebe in vedno stremim k izboljšanju interpretacije. Ta nagrada me le prepriča, da s ponosom pogledam na pretekle uspehe. Podobno sem se počutila pred 15 leti, ko sem prejela Prešernovo nagrado Univerze v Ljubljani. Tisto sem prejela za izvedbo Hačaturjanovega koncerta za violino ob spremljavi Orkestra Slovenske filharmonije in Georgom Pehlivanianom.

● **Svojo poustvarjalno dejavnost dopolnjujete tudi s pedagoško dejavnostjo. Kako ta vpliva na vaše umetniško ustvarjanje?**

Poučujem na glasbenem kolidžu Trinity Laban v Londonu ter na Akademiji za glasbo v Ljubljani, na obeh ustanovah sem

Eden od prvih najpomembnejših koncertov je bil nastop z Valerijem Gergijevim in orkestrom Mariiinskega gledališča. Nastopila sem z violinskim koncertom Sergeja Prokofjeva št. 1. To je bil moj prvi solistični nastop z orkestrom takega kalibra, koncert pa sem z orkestrom izvajala prvič. Imeli smo samo eno vajo, na dan koncerta, tik pred koncertom.

tudi sama končala študij. Zelo pomembno se mi zdi, da poučujem, da svoje znanje in izkušnje delim naprej, in zelo me veseli, ko vidim, da moji nasveti pomagajo. Ko poučujem, mislim na izkušnje s svojih koncertov, priprav na koncert, in seveda nasvete, ki sem jih prejela od profesorjev in legendarnih glasbenikov na svoji poti glasbenega razvoja. Po drugi strani se s poučevanjem tudi sama veliko naučim, tako obnavljam svoje znanje, predvsem pa sem bolj učinkovita, ko vadim zase.

● **Trenutno sicer živite in ustvarjate v Londonu – zakaj ste si izmed številnih evropskih prestolnic izbrali ravno to?**

V London sem odšla zaradi podiplomskega študija, ki so mi ga svetovali starši. Študij naj bi trajal samo eno leto, vendar me je zaradi novih priložnosti mesto posrkalo vase. Študij sem podaljševala vsako leto za še eno leto. Ko sem končala, pa se mi je zdelo smiselno, da ostanem v tem mestu. Navezala sem se na Greenwich trio, nato Badke kvartet, spoznala sem mecena, ki mi je pomagal kupiti moj dragoceni inštrument, na katerega še vedno igram (violina izdelovalca Pietra Antonia Dalla Coste iz leta 1750), pomagal pa mi je vzpostaviti stik tudi s koncertnimi organizatorji in dvoranami, kot je Wigmore Hall. Velika Britanija ima okoli 70 profesionalnih orkestrrov, ogromno je koncertnih ciklov ter predvsem občinstva, ki se zanima za klasično glasbo. Koncerti in zgoščenke so medijsko izpostavljeni v pomembnih glasbenih revijah, kot so *Strad*, *Gramophone* in *BBC Music Magazine*, te pa so odmevne po vsem svetu. Večkrat sem bila povabljena tudi na intervju v oddajo inTune na radiu BBC 3, predvajana na radiu Classic FM, lani pa je tudi moja izvedba koncerta za violino skladateljice Deirdre Gribbin v Belfastu z orkestrom Ulster predvajal BBC 3. London

torej ponuja dodatne priložnosti, vendar pa se mi zdi pomembno, da ohranjam stik s Slovenijo, kamor se vračam na dva meseca zaradi poučevanja na Akademiji za glasbo v Ljubljani ali zaradi koncertov.

● **Kako kot glasbenica doživljate za številne umetnike ne ravno rožnate čase epidemije koronavirusne bolezni?**

Zelo težko. Lani sem sicer imela srečo s koncerti med poletjem. Nastopila sem na ljubljanskem festivalu, v Španiji, dvakrat sem dobila klic iz Avstrije za koncert v zadnjem hipu, ker solista nista mogla pripotovati ... Sicer pa sem izvedla tudi nekaj koncertov v živo prek spleta brez občinstva. Občutek je zelo čuden, ker seveda manjka najpomembnejši element. Občinstvo, ki pomaga pri dodatnem adrenalinu, ki ti da energijo, za koncentracijo in čaroben občutek, ki se ustvari med koncertom tako za poslušalce kot izvajalce. Navsezadnje pa si izvajalec zasluži aplavz. Tega pa tudi ni. To je grozno.

● **Kakšne so vaše želje in načrti za prihodnost? S kom boste ustvarjali, kaj novega bomo lahko slišali izpod vašega loka?**

Znova se pripravljam na celovečerni koncert v Wigmore Hall s pianistko Mario Canyigueral, ki naj bi bil v februarju. Tudi ta bo predvajan po spletu. Potem snemam novo zgoščenko z deli Sergeja Prokofjeva za založbo SOMM recordings v dvorani Menuhin Hall. Marca naj bi nastopila z orkestrom SNG Maribor, izvedla naj bi Beethovnov violinski koncert. Upam, da se bo koncert lahko zgodil. Trenutno se mi zdi mogoče bolj smiselno organizirati snemanje zgoščenk, ker je vpletenih manj ljudi. Zato bom poskusila v teh negotovih časih čim več posneti.

Aleksandra Gartner Kastelic